

Nr 155.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1929 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av anslag för avbetalning å statsskulden.

(4:e avd.)

Uti den till riksdagen den 4 januari 1929 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1929/1930 har Kungl. Maj:t, under återopande av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att

1) till avbetalning å statsskulden för budgetåret 1929/1930 anvisa ett belopp av förslagsvis 26,126,800 kronor, därav för avsättning till fonden för statsskuldens amortering *dels* ett förslagsanslag å 16,100,000 kronor enligt 1 § i förordningen angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, *dels ock* ett förslagsanslag å 1,800,000 kronor av statens inkomst från Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag; samt

2) medgiva, att för täckande av de i statsrådsprotokollet angivna förluster å lånemedelskapital må tagas i anspråk erforderligt belopp av fonden för statsskuldens amortering.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet »utgifter för kapitalökning» bil. 3 sid. 10—13.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av förevarande ärende har föredragande departementschefen anfört följande:

»I skrivelse den 1 november 1928 hava fullmäktige i riksgäldskontoret meddelat mig en beräkning av utbetalningar under budgetåret 1929/1930 för avbetalning å statsskulden, vilken beräkning slutar å ett sammanlagt belopp av 8,226,800 kronor. I denna summa ingå 7,907,800 kronor för amortering av statens obligationslån samt 319,000 kronor för avbetalning å lån, som av staten övertagits. Mot fullmäktiges ifrågavarande beräkningar har jag intet att erinra.

Enligt 1 § i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, sådant nämnda författningsrum lyder enligt förordning den 28 maj 1926 (nr 135; jfr 1927 nr 228), skall under statsregleringsåret 1929/1930 för statsskuldens amortering användas den del av de i samma paragraf omförmälda inkomster av rusdrycksmedel, som efter viss

avsättning till rusdrycksmedelsfonden må överstiga 79 miljoner kronor. Sagda inkomster hava för budgetåret 1929/1930 beräknats till ett sammanlagt behållet belopp av 96.1 miljoner kronor. Under punkten 1 har jag gjort hemställan om äskande av anslag för budgetåret 1929/1930 för avsättning till rusdrycksmedelsfonden från nämnda inkomster med 1 miljon kronor. För avsättning till fonden för statsskuldens amortering torde därför i budgetförslaget böra uppföras ett förslagsanslag å 16.1 miljoner kronor.

Senare i dag kommer jag att närmare utveckla skälen för framställning till riksdagen därom att viss del, beräknad till 1,800,000 kronor, av statens inkomst från Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, motsvarande merinkomsterna av den på grund av 1927 års avtal ökade malmbrytningen, avsättes till fonden för statsskuldens amortering. I förevarande sammanhang får jag under hänvisning härtill föreslå, att bland anslagen för avbetalning å statsskulden uppföres ett förslagsanslag å nyssnämnda belopp.

I 1928 års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t *dels* att vissa anslag måtte av riksdagen anvisas till täckande av uppkomna kapitalförluster å statens utlåningsfonder, i den mån förlusterna hänförde sig till av vederbörande fond disponerade lånemedel, *dels ock* att medel till förlusternas täckande skulle beredas därigenom, att erforderligt belopp toges i anspråk från fonden för statsskuldens amortering. Förslaget blev av riksdagen bifallet.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 4 januari 1928 erinrade chefen för finansdepartementet, att de förluster, om vilkas ersättande då var fråga, vore sådana, som bokförts i räkenskaperna till och med budgetåret 1926/1927. De kapitalförluster å lånemedel, som för framtiden komme att avskrivnas i räkenskaperna för respektive utlåningsfond eller låneunderstöd, borde, enligt vad han vidare framhöll, ersättas på samma sätt som då föreslagits beträffande dittills konstaterade kapitalförluster, varvid till grund för amorteringsfondens användning för nämnda ändamål borde ligga av riksdagen i varje särskilt fall fattat beslut. För varje räkenskapsår borde därför upprättas redogörelser över förlusterna under året, och täckning av eventuella förluster borde beredas över den riksstat, som fastställdes närmast efter räkenskapsårets utgång.

I statsråd den 29 juni 1928 upptog departementschefen ånyo frågan om dylika redogörelser över förluster på utlåningsfonderna eller på låneunderstöd och anförde bland annat följande. Dessa redogörelser syntes böra upprättas genom statskontorets, respektive riksgäldskontorets försorg. Redogörelserna, vilka jämväl borde omfatta eventuellt uppkomna förluster å andra statens lånemedelsplaceringar, borde avgivas årligen, förslagsvis före den 1 november, och skulle avse de förluster, som vid utgången av nästföregående räkenskapsår bokförts såsom definitiva. Med hänsyn till de grunder, som skulle följas vid förlusternas täckande, borde i redogörelserna angivas, i vad mån förlusterna borde hänföras till lånemedel — fasta eller tillfälliga — eller till andra statsinkomster. Önskvärt vore vidare, att utredning förebragtes angående

orsaken till uppkommen förlust samt om vad från vederbörande myndighets sida åtgjorts för begränsning av förlusten.

I enlighet med departementschefens hemställan anbefalldes Kungl. Maj:t nämnda den 29 juni 1928 statskontoret att årligen före den 1 november till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse i enlighet med de angivna riktlinjerna över sådana förluster å statens utlåningsfonder, låneunderstöd och andra lånemedelsplaceringar, vilka bokförts i statskontorets räkenskaper för närmast förflutet räkenskapsår, varjämte Kungl. Maj:t hemställde till fullmäktige i riksgäldskontoret att årligen inom samma tid till Kungl. Maj:t inkomma med liknande redogörelse, såvitt anginge fullmäktiges verksamhetsområde.

Statskontoret och riksgäldskontoret hava nu överlämnat redogörelser av nämnda slag, avseende förluster, som bokförts i räkenskaperna för budgetåret 1927/1928.

Statskontoret har därvid lämnat följande uppgift å kapitalförluster å statens utlåningsfonder under sagda budgetår:

Förluster hänförliga till andra statsinkomster än lånemedel	
Statens avdikningslånefond (avskrivning)	kronor 589: 47
Fonden för räntefria studielån (avskrivningar).....	» 14,316: 68
Förluster hänförliga till fasta lånemedel	
Industrilånefonden (avskrivning)	» 12,306: 12
Förluster hänförliga till tillfälliga lånemedel	
Täckdikningslånefonden (förvaltningsbidrag till vederbörande hushållningssällskap)	» 39,841: 07
Dräneringsfonden (gottgörelse till låneförmedlare för låneförluster)	» 5,806: 02.

Tillika har statskontoret anmält, att förluster å låneunderstöd och andra lånemedelsplaceringar icke under nämnda tid förekommit hos ämbetsverket.

Riksgäldskontoret har meddelat nedanstående uppgifter angående de förluster, som under budgetåret 1927/1928 bokförts i riksgäldskontoret, samtliga uppkomna å lån, som utlämnats från allmänna järnvägslånefonden.

I räkenskaperna
avskrivna belopp:

Mjölby-Hästhalmens nya järnvägsaktiebolag:

kapital	kr. 419,600: —
ränta	» 488,069: 96
överränta	» 179,129: 43
anståndsrenta	» 105,687: 35
	kr. 1,192,486: 74

Skövde-Axvalls järnvägsaktiebolag:

överränta	kr. 37,000: —

Falkenbergs järnvägsaktiebolag:

ränta.....	kr. 130,481: 31	
öVERRÄNTA.....	» 17,931: 88	
ANSTÅNDRÄNTA.....	» 44,300: —	» 192,713: 19
		Summa avskrivning kr. 1,422,199: 93

Av de avskrivna beloppen utgöres endast det under »Mjölby-Hästhalmens nya järnvägsaktiebolag» upptagna kapitalbeloppet å 419,600 kronor av fasta lånemedel; återstoden är att hänföra till andra statsinkomster än lånemedel.

I överensstämmelse med de i 1928 års statsverksproposition angivna grunder böra nu medel ställas till riksgäldskontorets förfogande för täckning av de förluster å lånemedelskapital, som enligt dessa redogörelser uppkommit. De lämnade uppgifterna utvisa, att förlusterna uppgå till (12,306: 12 + 39,841: 07 + 5,806: 02 =) 57,953 kronor 21 öre för statskontorets och 419,600 kronor för riksgäldskontorets förvaltning. Det sammanlagda beloppet av förlusterna utgör alltså 477,553 kronor 21 öre. Täckningen, som skall ske medelst andra statsinkomster än lånemedel, bör i anslutning till vad som skett för budgetåret 1928/1929 verkställas på det sätt, att erforderligt belopp tages i anspråk av fonden för statsskuldens amortering.

I avseende å den budgetmässiga behandlingen av denna täckning vill jag nämna, hurusom fullmäktige i riksgäldskontoret i utlåtande den 22 november 1928 angående fråga om malminkomsternas användning för kapitalökning anfört, att det syntes onödigt, att dessa avskrivningar verkställdes över riksstaten, då ju fonden för statsskuldens amortering numera bildades av belopp, som redan en gång passerat densamma, samt att det borde vara tillräckligt, att riksdagen i det årligen utfärdade reglementet för riksgäldskontoret införde ett medgivande för riksgäldskontoret att med anlitande av fonden i fråga år för år verkställa av riksdagen godkända avskrivningar å statens utlåningsfonder. Uti infortrat utlåtande över vad fullmäktige sålunda anfört har riksräkenskapsverket meddelat, att ämbetsverket för sin del icke hade något att erinra mot riksgäldsfullmäktiges förslag, att täckning för förluster å statens utlåningsfonder bereddtes direkt från fonden för statsskuldens amortering utan att särskilt anslag å riksstaten härför anvisades. Då riksdagen icke syntes böra fatta beslut om själva avskrivningarna, syntes Kungl. Maj:t allenast böra inhämta riksdagens medgivande, att fonden för statsskuldens amortering finge tagas i anspråk för de ifrågavarande förlusternas täckande. I anslutning härtill tillstyrker jag, att framställning göres till riksdagen om täckning, på sätt nyss angivits, av de förluster å lånemedelskapital, vilka jag i det föregående omnämmt.

Det sammanlagda anslagsbeloppet för avbetalning å statsskulden skulle, enligt vad jag i det föregående anfört, komma att uppgå till (8,226,800 + 16,100,000 + 1,800,000 =) 26,126,800 kronor.»

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag i fråga om beräkning av anslagen för amortering å statens obligationslån samt för avbetalning å lån, som av staten övertagits. Enligt från riksgäldskontoret lämnad uppgift bör beteckningen förslagsanslag utgå vid anslaget för avbetalning å 1880 års lån.

Kungl. Maj:ts förslag om avsättning av ett belopp om 16.1 miljoner kronor från rusdrycksmedlen till fonden för statsskuldens amortering är grundat därå, att nämnda inkomster i statsverkspropositionen uppförts med tillhoppa 96.1 miljoner kronor, varav 79 miljoner kronor må enligt gällande bestämmelser användas för finansieringen av 1929/1930 års budget samt 1 miljon kronor i enlighet med sagda bestämmelser bör avsättas till rusdrycksmedelsfonden. Enligt verkställda beräkningar kunna emellertid nyssnämnda inkomster nu uppskattas till sammanlagt 98.1 miljoner kronor eller 2 miljoner kronor mer än enligt statsverkspropositionen. I följd härav och då utskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag att av rusdrycksmedlen avsätta 1 miljon kronor till rusdrycksmedelsfonden, torde avsättningen av samma medel till fonden för statsskuldens amortering böra beräknas till 18.1 miljoner kronor.

I enlighet med vad utskottet hemställt i sitt utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag angående beräkning av statens inkomst från Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag m. m. jämte i ämnet väckta motioner (nr 148), bör bland anslagen för avbetalning å statsskulden uppföras ett anslag å 2,300,000 kronor till nedskrivning av statens järnvägars icke räntabla kapital.

Slutligen tillstyrker utskottet, att erforderligt belopp av fonden för statsskuldens amortering tages i anspråk för täckande av de utav departementschefen angivna förlusterna å lånemedelskapital samt att denna täckning beredes direkt från fonden utan anvisande av anslag å riksstaten.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) till *avbetalning å statsskulden* för budgetåret 1929/1930 anvisa de anslag, tillsammans 28,626,800 kronor, vilka finnas upptagna i bifogade tabell (Bil. I); samt

2) medgiva, att för täckande av de i statsrådsprotokollet över finansärenden den 4 januari 1929 angivna förluster å lånemedelskapital må tagas i anspråk erforderligt belopp av fonden för statsskuldens amortering.

Stockholm den 29 maj 1929.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, *O. Bergqvist*, *J. Nilsson* i Malmö, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *P. A. Dahl*, *N. J. M. Svensson* i Kompersmålå, *C. I. Asplund*, *G. Kobb* och *D. A. Petrén*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund* i Brattfors, *P. Nilsson* i Bonarp, *C. R. Jansson* i Falun, *P. M. Olsson* i Blädinge, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *B. F:son Holmgren*, *J. Olofsson* i Digernäs, *E. G. E. Eriksson* i Stockholm, *G. Strindlund*, *O. Andersson* i Höör och *J. Jönsson* i Revinge.

Bilaga I.

Tabell över anslagen till avbetalning å statsskulden.

		Att täckas av		Summa Kronor
		lånemedel Kronor	andra stats- inkomster Kronor	
A. Av staten upptagna obligationslån.				
1	1880 års $3\frac{1}{2}$ % lån		5,408,373	7,907,800
2	1886 » $3\frac{1}{2}$ % » , förslagsanslag		816,000	
3	1890 » $3\frac{1}{2}$ % »		1,038,667	
4	1899 » $3\frac{1}{2}$ % »		644,760	
B. Av staten övertagna lån.				
1	Örebro—Svartå järnvägsaktiebolags obligationslån		29,000	319,000
Järnvägsaktiebolaget Malmö—Kontinentens obligationslån:				
2	Av år 1898	55,000		
3	» » 1902	27,000	82,000	
Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags obligationslån:				
4	Av $\frac{1}{7}$ 1896	80,000		
5	» $\frac{1}{9}$ 1896	20,000		
6	» år 1903	108,000	208,000	
C. Fonden för statsskuldens amortering.				
1	Avsättning enligt 1 § i förordningen angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, förslagsanslag		18,100,000	20,400,000
2	Avsättning för nedskrivning av statens järnvägars icke räntabla kapital		2,300,000	
Summa				28,626,800